

La consulta a Catalunya, entre l'oasi i el terratrèmol

Deia el president del Parlament europeu, el socialista Josep Borrell, arran del referèndum sobre el Tractat per a una Constitució Europea, que “els referèndums els carrega el diable”. Mai més ben observat que en el cas del que s’ha de fer a Catalunya pel nou Estatut, les repercussions del qual disparen la incertesa en totes les forces polítiques implicades.

El president de la Generalitat de Catalunya anunciava, el passat 11 de maig, l'expulsió d'Esquerra del Govern català. Els efectes del trencament del tripartit planen en el referèndum del 18 de juny.

Cap dels diversos representants dels partits polítics catalans no es cansa de dir, per activa i per passiva, que en el referèndum del proper 18 de juny, en el qual els ciutadans de Catalunya han de dir si els agrada o no la proposta de nou Estatut, és només això: un referèndum sobre la proposta d'Estatut. Segons es diu formalment, la consulta popular plantejada no hauria de ser cap plebiscit al difunt tripartit, ni un judici sobre el futur polític de Pasqual Maragall, ni al pacte Mas-Zapatero, ni una forma de contestar l'anticatalanisme ferotge que va atiar el PP de Rajoy... No és res d'això, diuen. Però, en canvi, cada un d'aquests arguments va sortint, una i altra vegada, en els discursos dels representants polítics catalans. El format de com han aparegut aquests arguments “paraestatutaris” ha estat tan divers com els mateixos arguments: cartells propagandístics, converses en petit comitè, entrevistes a mitjans de comunicació, sessions institucionals, conferències, etc.

És obvi, per tant, que ningú no es creu que el referèndum que s’ha de celebrar a Catalunya el 18 de juny sigui només una consulta neutra i aïllada sobre el projecte estatutari aprovat a les Corts espanyoles. Tot al contrari, no hi ha cap formació política que no hi vegi una mena d'oracle que pugui ser interpretat al seu favor i contra els seus adversaris. Cada un dels partits aspira a veure que el resultat de la consulta no solament no se’ls gira en contra sinó que perjudica les altres formacions polítiques. I com que aquest desig el comparteixen tots els partits, de la mateixa manera que

dos i dos fan quatre, algú o altre de ben segur que veurà frustrats els seus anhels, i els temors d'alguna formació finalment s'hauran fet realitat.

Carregats pel diable. El president del Parlament europeu, el socialista Josep Borrell, va dir amb motiu del referèndum pel Tractat per a una Constitució europea que "els referèndums els carrega el diable". Amb aquesta frase Borrell remarcava els perills que comporta un referèndum per a aquells que el convoquen. En el cas de la convulsa política catalana, doncs, aquest referèndum, lluny de la consulta neutra, es presenta més enverinat que cap altre, i amb un ventall de conseqüències que inevitablement cauran com una llosa sobre algun dels implicats. Per això totes les formacions han fet els seus càlculs. Precisament aquesta barreja de càlculs i desitjos d'uns resultats determinats fan que gairebé ningú no es plantegi el referèndum com si només fos un referèndum.

Un sí, però flux? A la banda del no, hi compartiran espai, per motius absolutament oposats, dues formacions genèticament antagòniques: ERC i el PP. Però no solament hi ha diversitat entre els que no accepten aquest estatut. També al bàndol dels defensors del text es barregen sensibilitats diferents i interessos contraposats.

Així, per als interessos de CiU poden existir dubtes sobre quin ha de ser l'èxit del vot afirmatiu. Un sí amb un suport massiu, en un moment en el qual el futur del president de la Generalitat de Catalunya ha estat obertament qüestionat, fins i tot des de les mateixes files del PSC i del PSOE, podria contribuir a la segona resurrecció de Maragall. La primera fou gràcies a l'acord entre PSC i ERC, després dels resultats electorals del 16 de novembre del 2003, que semblaven posar punt final a la carrera política de l'alcalde olímpic. I, encara que un bon resultat del sí no fos prou per garantir la continuïtat política de Maragall, sectors de CiU consideren que podria ser igualment rendibilitzat pel PSC, i més ara que pràcticament ostenta el Govern de la Generalitat en solitari, amb el suport d'ICV.

Un sí ajustat és, doncs, l'opció que més prefereix CiU. D'una banda, Mas

Artur Mas, José Luis Rodríguez Zapatero i Josep A. Duran i Lleida, en la imatge oficial, el passat gener a la Moncloa, del pacte que tancava les negociacions del nou Estatut.

podria dir que gràcies a l'actitud de responsabilitat de la seva formació s'ha aconseguit tirar endavant un nou Estatut malgrat la "incompetència" del difunt "tripartit". A més, un sí ajustat permetria, segons aquests càlculs, obtenir els beneficis del "peix al cove" del nou Estatut, encara que estigui lluny de ser el que es va aprovar al Parlament, sense tancar la porta a la possibilitat de poder aconseguir futures millores polítiques, atès el "raquitisme" del suport al nou Estatut. Aquest argument havia trobat certa comoditat inicialment en alguns dirigents d'ERC, però la contundent claredat de l'expressió de les bases de la formació republicana han esborrat aquesta "temptació".

Ara bé, un sí molt dèbil desperta també alguns dubtes entre alguns sectors de CiU. Hi ha qui pensa que un sí poc clar podria girar-se en contra de la federació, perquè es podria interpretar com un suport dèbil al pacte entre Artur Mas i José Luis Rodríguez-Zapatero.

Una altra incògnita és saber com interpretarà el referèndum l'electorat proper a CiU, que podria considerar, ja que la motivació pel sí no és gaire alta, que el no o l'abstenció pot tenir el valor afegit de càstic al Govern tripartit i al president Pasqual Maragall. Per això CiU insisteix en la necessitat de saber ara ja si el president català pensa o no presentar-

se a la reelecció com a candidat del PSC. Aquest temor també el comparteixen sectors socialistes, especialment del PSOE.

Segons han publicat alguns mitjans de comunicació, el president espanyol ha demanat també al president Maragall que aclareixi el seu futur per evitar "interferències" en el referèndum de l'Estatut català i desvincular la consulta dels interessos electorals de cada partit. Fins al punt que diversos càrrecs del Govern espanyol han començat a parlar obertament del futur de la candidatura del PSC a la presidència de la Generalitat. Destaca el cas del ministre d'Administracions Públiques, Jordi Sevilla. Fa uns mesos, en una conversa gravada per una càmera de televisió sense ell adonar-se'n, el ministre explicava al líder de CCOO, José María Fidalgo, que Catalunya no estava prou "madura" encara per tenir un president "xarnego", en al·lusió al primer secretari del PSC i ministre d'Indústria, José Montilla. Però ara, en un esmorzar organitzat per Europa Press, la setmana passada, el ministre Sevilla va destacar que el partit socialista té "banqueta suficient". En referència al relleu de Maragall va assenyalar, contra el que defensava unes setmanes enrere, que el fet que Montilla no fos nascut a Catalunya no significa cap obstacle per a ser un possible

Compareixença dels dirigents d'ERC, Josep-Lluís Carod-Rovira i Joan Pulgarcós, en acabar el consell nacional del passat 6 de maig, en el qual ERC demanà obertament el no a l'Estatut.

candidat a la presidència del Govern català.

Un as per a Zapatero. En les files del PSC, doncs, s'afrenta aquest referèndum amb diverses incerteses i temors. A més del futur polític de Maragall i de la incertesa sobre qui serà el candidat socialista en les properes eleccions catalanes, la tardor vinent, hi ha el fracàs del tripartit. El trencament del Govern, amb l'expulsió d'Esquerra de l'executiu català, ha significat el xoc definitiu entre el partit i el president i el seu entorn més immediat. De fet, ja va passar a Barcelona, el divorci entre el PSC i Maragall i el seu entorn va propiciar la sortida de l'alcalde olímpic a mitja legislatura. En aquella ocasió, Joan Clos va ser el successor a l'alcaldia.

PSC i PSOE ja donen per amortitzat Maragall, revifat *in extremis*, com diem, el novembre del 2003, després de perdre les eleccions contra el successor de Pujol, Artur Mas.

L'entorn del president Maragall només té com a possible taula de salvació una victòria àmplia del sí, amb una mobilització assumible. Vistes les incerteses amb què es planteja el referèndum, Pasqual Maragall fa uns dies va situar un resultat "òptim" en un modèst 50% de participació, i un 70% de vots emesos a favor de l'Estatut.

Al marge dels avatars polítics de Pasqual Maragall, PSC i PSOE, coincideixen a dir que un sí clar contribuiria a reforçar els socialistes a Catalunya —quan algunes enquestes detecten que qui més desgast pateix pels alts i baixos de la trajectòria política dels dos anys i mig de tripartit és precisament el PSC. A més, serviria per a tancar definitivament el procés estatutari català amb un èxit per al president del Govern espanyol, que en sortiria també reforçat davant dels atacs del PP i per dedicar-se sense temes pendents al procés de pau al País Basc.

Aquesta lectura en clau espanyola explicaria, en part, la polèmica campanya que ha posat en marxa el PSC per defensar el seu sí a l'Estatut: "El PP utilitzarà el teu no contra Catalunya". Aquest lema, que ha estat contestat pels populars de Catalunya amb el trencament de relacions amb el PSC, respon a un dels objectius prioritaris dels socialistes catalans: reforçar la imatge de Zapatero, com a principal actiu polític socialista, davant d'un PP descol·locat per un èxit en el procés l'estatutari català i l'obertura d'un esperançador procés de pau al País Basc. A més, amb aquesta campanya també intenten incomodar l'electorat catalanista que vol votar no situant el PP en el centre del protagonisme del vot contrari a l'Estatut.

Per tant, doncs, un sí poc clar, per als socialistes pot significar una victòria pírrica, que a escala catalana els comporta haver d'afrontar un procés electoral amb una crisi de lideratge i un desgast considerable. Pel que fa al PSOE, debilitaria l'èxit del procés català i l'invalidaria com a "model" en altres processos, especialment el basc.

Un test per a Esquerra. Pel que fa a ERC, la voluntat de les bases de fer canviar la proposta de la direcció de vot nul "polític" al no va esvaïr els problemes per a fixar una posició al voltant de l'Estatut. De manera que el resultat del referèndum serà un test que pot servir a la formació per veure quin és el seu possible espai electoral. Un èxit del no, —que no és només una victòria davant del sí, sinó que també ho seria un alt percentatge— podria reforçar, malgrat els titubejos inicials, la posició d'Esquerra. Per contra, un baix percentatge de vot negatiu posaria la formació republicana en una situació molt complicada; hauria perdut bous i esquelles, és a dir, referèndum i Govern.

També demanarà el no el Partit Popular català. Però més aviat a contracor i com a seguiment de les estratègies de confrontació dels seus dirigents de Madrid. De manera que el posicionament del no del PP pot comportar un cop definitiu de gràcia al ja llunyà "gir catalanista" que en el seu moment va voler fer Josep Piqué als populars catalans.

A banda de càlculs partidistes, és difícil projectar quin pot ser el futur de la política catalana després de la consulta del 18 de juny. I més enllà dels càlculs fets pels diversos partits en el referèndum, es poden produir posicionaments polítics que no responguin estrictament a comportaments electorals. Els resultats del dia 18 determinaran què ha triat la ciutadania de Catalunya i com els diversos partits polítics ho hauran de gestionar. Això sí, estem habituats a veure que en les nits electorals ningú no perd. Potser això era possible en un referèndum com el del Tractat per a una Constitució Europea, per llunyà. Però en el cas del 18 de juny és massa proper per dissimular els fracassos. Veurem a qui li toca la rifa.

Enric Rimbau